

Sidecar om NATO

Wolfgang Streeck: En bipolar världsordning?

[Ur [Sidecar](#), 1 maj 2023. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Det sägs att italienare är begivna på ett perspektiv på politiken som de kallar *dietrismo*. *Dietro* betyder bakom, och *dietrismo* betyder den vanemässiga övertygelsen att det man ser är ämnat att dölja det man får, av krafter som verkar bakom en ridå som delar världen i en scen och kulisserna, där den sistnämnda är var de verkliga händelserna sker och den förstnämnda är där den medvetet förvanskas. Du läser något, eller hör det på radio eller TV, och som en välskolad *dietrista* undrar du inte så mycket vad du får höra utan varför du får höra det och varför nu.

Numera, efter tre år med Covid och ett års krig i Ukraina, förefaller det som om vi alla har blivit italienare, och *dietrismo* är nu lika vanligt som pasta. Allt fler av oss läser de ”berättelser” som regeringarna och de media som stöder dem skapar till gagn för oss, inte längre för vad se säger utan för vad de betyder: som förvrängda bilder av verkligheten som icke desto mindre verkar beteckna något, lite som skuggorna i Platons grotta. Ta till exempel den halvt officiella surrogatredogörelsen för sabotaget av gasledningarna Nord Stream som *New York Times* publicerade och överlämnade till den tyska veckotidningen *Die Zeit*: de förmodade gärningsmännen var sex ännu okända personer på en polsk segelbåt som hade hyrts någonstans i Östtyskland, och som lämpligt nog efterlämnade spår på båtens köksbord av de kraftfulla sprängämnen som de hade tagit med sig till brottsplatsen. Bortsett från de lojalaste av de verkligt troende, och givetvis de lojala skaparna av offentligt samtycke, krävdes det inte så mycket tankeförmåga för att inse att historien hade kokats ihop för att tränga undan den redogörelse som den odödlige undersökande reportern Seymour Hersh hade framfört. Det som för ett dietristiskt sinne var så spännande med historien var att den var så uppenbart löjlig att det verkade som om dess löjlighet inte kunde bero på inkompetens – inte ens CIA kan vara så dum – utan snarare var avsiktlig, vilket väcker frågan om vad syftet med den kan ha varit. Kanske, antydde politiska cyniker, var syftet att förödmjuka den tyska regeringen och den federala åklagarmyndigheten, och knäcka deras vilja, genom att få dem att offentligt deklarerat att detta uppenbara nonsens var en värdefull ledtråd att följa under de oavbrutna ansträngningarna att lösa mysteriet med bombningarna av Nord Stream.

Ett annat spännande kännetecken hos artikeln var att de misstänkta båthyrdarna sades ha band till ”proukrainska grupper”. Även om det enligt reportaget inte fanns några tecken på att det fanns förbindelser med den ukrainska regeringen eller militären, vet varenda kännare av Le Carré att när underrättelsetjänster är inblandade så går det att hitta alla möjliga bevis om det skulle behövas. Inte överraskande orsakade reportaget panik i Kiev, där den troligen med rätta lästes som ett tecken från USA att deras tålmod med Ukraina och dess nuvarande ledning inte var obegränsat. I själva verket kom det vid ungefär samma tidpunkt allt fler rapporter från USA om korruption i Ukraina, vilket sammanföll med och förstärkte det ökande motståndet bland republikanerna i kongressen mot att allt fler dollar omdirigerades till den ukrainska försvarsbudgeten – som om korruptionen inte alltid hade varit hejdlös i Ukraina (t ex Hunter Bidens jobb som energipolitisk expert i styrelsen för

Bursima Holding Ltd.). Med början i januari i år publicerade *Washington Post* och *New York Times* en rad artiklar om ukrainska illdåd, inklusive armébefälhavare som använde amerikanska dollar för att köpa billig rysk diesel till ukrainska stridsvagnar och lägga mellanskillnaden i egen ficka. En chockad Zelenskyj avskedade omedelbart två eller tre höga officerare, och lovade att sparka fler så småningom.

Varför framställdes detta som nyheter nu, trots att det sedan länge har varit allmänt känt att Ukraina tillhör världens mest korrumpade länder? Ytterligare tillägg till det som, från Kievs synvinkel, alltmer måste ha sett ut som oroväckande indikationer, var att hemliga amerikanska dokument som läcktes under andra halvan april visade att den amerikanska militärens tilltro till Ukrainas förmåga att inleda en framgångsrik våroffensiv, än mindre vinna kriget som dess regering hade lovat sina invånare och internationella beskyddare, var den lägsta någonsin. För amerikanska motståndare till kriget, både republikaner och demokrater, bekräftade dokumenten att det kunde visa sig bli oacceptabelt dyrt att hålla igång den ukrainska armén, i synnerhet som båda de politiska partierna i USA var överens om att deras land, förr snarare än senare, måste vara redo för ett mycket större krig, och kämpa mot kineserna i Stilla havet. (I slutet av 2022 beräknades USA har lagt ut omkring 46,6 miljarder dollar i militär hjälp till Ukraina. Det förväntas krävas mycket mer vartefter konflikten drar ut på tiden.) För ukrainarna och deras europeiska anhängare verkade det vara svårt att undvika slutsatsen att USA snart kanske lämnar slagfältet och lämnar över sina oavslutade europeiska angelägenheter till de lokala länderna.

Jämfört med Afghanistan, Syrien, Libyen och liknande platser är det som amerikanerna sannolikt kommer att lämna inte ens i närheten i så dåligt skick. I samarbete med de baltiska staterna och Polen har USA under de senaste månaderna lyckats pressa Tyskland att bli något av ledare över Europa, under förutsättning att de tar ansvar för att organisera och, nog så viktigt, finansiera Europas bidrag till kriget. Under det senaste året har EU på liknande sätt steg för steg omvandlats till en hjälpredda åt NATO – bland annat med ansvar för ekonomisk krigsföring – medan NATO mer än någonsin har blivit ett verktyg för amerikansk politik, kallad ”västvärldens” politik.

När NATO:s generalsekreterare Jens Stoltenberg i mitten av 2023 belönas för sitt hårda arbete med en välförtjänt sinekur som ordförande för Norges centralbank, säger ryktena att EU-kommissionens nuvarande ordförande, Ursula von der Leyen, kommer att befordras att efterträda honom. Det skulle fullborda EU:s underordnande under NATO – den andra mycket mäktigare internationella organisationen med högkvarter i Bryssel, och som till skillnad från EU innefattar och faktiskt domineras av USA. Von der Leyen har förstås tidigare varit tysk försvarsminister under Merkel, om än enligt allmän mening en av de mer inkompetenta sådana. Trots att hon i denna ställning hade ett delvis ansvar för de tyska väpnade styrkornas påstått usla tillstånd i början av Ukrainakriget, verkar hon nu ha blivit förlåten tack vare sin entusiasm över amerikanism-som-europeism, eller i förekommande fall europeism-som-amerikanism. Hursomhelst undertecknades i januari 2023 en överenskommelse om närmare samarbete mellan EU och NATO, vilket inte minst möjliggjordes av att Finland och Sverige övergav sin neutralitet och anslöt sig till NATO. Enligt *Frankfurter Allgemeine Zeitung* slår överenskommelsen ”klart och tydligt fast alliansens prioriteringar avseende det gemensamma försvaret av Europa”, och bekräftar därmed USA:s ledande roll i Europas säkerhetspolitik, brett definierad.

Den tyska regeringen är nu upptagen med att samla ihop stridsberedda bataljoner med stridsvagnar

av olika europeiska modeller (de amerikanska M1 Abram sägs anlända till Europa om några månader – exakt hur många är hemligt – där ukrainska besättningar ska utbildas på tyska militärbaser). Den kommer också att tillhandahålla och underhålla de stridsflygplan som Tyskland, tillsammans med USA, fortfarande vägrar leverera till Ukraina (om än inte så mycket längre om erfarenheterna kan vara någon vägledning). Samtidigt tillkännagav Rheinmetall att de kommer att bygga en stridsvagnsfabrik i Ukraina med en kapacitet på 400 stridsvagnar av senaste modellen per år. Strax innan Ramsteingruppens möte den 21 april, skrev Tyskland också under ett avtal med Polen och Ukraina om en reparationsverkstad i Polen för Leopardstridsvagnar som skadats på den ukrainska fronten, som ska vara igång redan i slutet av 2023 (givetvis under antagande att kriget inte kommer att vara slut innan dess). Lägg till detta det löfte som nyligen upprepades av von der Leyen å EU:s vägnar, att Ukraina kommer att återuppbyggas av EU efter kriget, vilket innebär på Tysklands bekostnad – för övrigt utan att nämna bidrag från de ukrainska oligarkerna, som inte är många till antalet men var och en därför desto rikare. Ett besök i Kiev av den tyska ekonomiministern Robert Habeck och en delegation av verkställande direktörer från tyska storföretag, gav möjlighet att undersöka framtida affärsmöjligheter under återuppbyggnaden av Ukraina när kriget väl är över.

Men det kanske inte händer så snart. De nyligen läckta amerikanska dokumenten och halvofficiella kommentatorernas uttalanden antyder att det inte går att förvänta sig en ukrainsk slutseger inom en nära framtid, om alls. Västs leveranser av militär utrustning verkar vara finjusterade för att göra det möjligt för den ukrainska armén att hålla sina ställningar. När ryssarna erövrar territorium får Ukraina så mycket artilleri, stridsvagnar och stridsflygplan som de behöver för att driva tillbaka dem. Men en ukrainsk seger, som det regerande partiet har förklarat vara avgörande för det ukrainska folkets överlevnad, verkar inte längre stå på USA:s shoppinglista. Om man tittar på leveransplanerna för Abrams-stridsvagnar och stridsflygplan, i den mån de går att utläsa ur officiella tillkännagivanden, så förväntar man sig snarare något som liknar ett utdraget skyttegravskrig med stora förluster på båda sidor. Det är i detta sammanhang intressant att Zelenskyj i ett till synes obehagligt ögonblick under ett av sina dagliga TV-tal, som alltid med krav på mer militärt stöd från väst, hävdade att Ukraina måste vinna kriget före slutet på 2023, eftersom det ukrainska folket kanske inte är villigt att bära sin börda längre.

Vartefter USA går vidare mot att europeisera kriget kommer det att vara upp till Tyskland att inte bara organisera västs stöd till Ukraina, utan också framhålla för den ukrainska regeringen att detta stöd när det kommer till kritan kanske inte räcker för den sorts seger som de ukrainska nationalisterna påstår att den ukrainska nationen behöver. I egenskap av amerikansk franchisetagare för kriget kommer Tyskland bli först att få skulden om resultatet inte motsvarar förväntningarna i Östeuropa, i USA, bland tyska proukrainska aktivister, och förvisso i Ukraina själv. Denna framtidsutsikt måste vara särskilt obekvämt för den tyska regeringen, eftersom det verkar alltmer osannolikt att Europa kommer att avgöra hur kriget slutar. En viktig, kanske avgörande, spelare i bakgrunden kommer att vara Kina, med sin mångåriga politik att vara mot all användning av kärnvapen och leveranser av vapen till länder som är i krig, inklusive Ryssland. Efter ett kort besök i Beijing hävdade Scholz att det var eftergifter till Tyskland, trots att politiken daterar sig mycket längre bakåt i tiden. USA:s uppenbara motvilja att göra det möjligt för Ukraina att satsa på en fullständig seger och överlämna återuppbyggnaden efter operationerna till Tyskland, kanske motiveras av en önskan att göra det möjligt för Kina att vidmakthålla sin politik – som de kanske inte kan om Ryssland och dess regim någon gång ställs mot vägen. Om det inte bara vore en tyst överenskommelse utan istället någon

sorts förhandlat avtal, så skulle det förvisso inte offentliggöras vid en tidpunkt då Biden-administrationen förbereder sig för att inleda krig mot Kina.

Supernationalisterna i Kiev kanske redan anar oråd. Strax efter det senaste mötet med Ramstein-gruppen, uttryckte verkställande utrikesminister Andrij Melnyk, som är typexempel på ett klassiskt fascistiskt Banderaelement i den ukrainska regeringen, sitt lands tacksamhet för de utlovade vapenleveranserna. Samtidigt lät han det bli känt att de var skriande otillräckliga för att säkerställa en ukrainsk seger 2023. För detta, insisterade Melnyk, skulle det krävas minst tio gånger fler stridsvagnar, flygplan, haubitsar och liknande. Om Melnyk återigen hade tillämpat en dietristisk tolkning, så måste han, som är utbildad på Harvarduniversitetet, ha vetat att detta absolut skulle irritera hans amerikanska beskyddare. Att han inte verkar bry sig tyder på att han och hans vapenbröder anser att Washingtons ”sväng till Asien” redan är på gång. Det är också tecken både på den regerande ukrainska klickens desperation avseende krigsutsikterna, liksom dess vilja att strida till det bittra slutet, driven av den radikalnationalistiska uppfattningen att verkliga nationer växer på slagfältet, begjutna av blodet från sina bästa.

Den ukrainska ultranationalismens annalkande bottenläge indikerar uppkomsten av ny världsordning, vars konturer, inklusive Europas och EU:s plats i den, bara går att urskilja genom att ta med Kina i bilden. När USA riktar uppmärksamheten mot Stilla havet är dess mål att bygga en internationell allians som omringar Kina, för att hindra Beijing från att utmana USA:s kontroll över Stilla havet. Det skulle ersätta den unipolära världen i de nykonservativas misslyckade ”Projekt för ett nytt amerikanskt sekel” med en bipolär värld: globalisering, faktiskt hyperglobalisering, men nu med två centrum, mycket likt det gamla kalla kriget, med en avlägsen framtidsutsikt av en återgång till bara ett centrum, en Ny världsordning 2.0, kanske efter ännu ett varmt krig. (Vi måste komma ihåg att kapitalismen omvandlade och återomvandlade sig på ett mer grundläggande och effektivt sätt än någonsin i kölvattnet till 1900-talets två stora krig, 1918 och 1945, och säkerställde sin överlevnad genom att anta en ny form: det måste väl finnas kvar några minnen i den kapitalistiska stora strategins centrum om de moderniserande effekterna av krig.)

I motsats till detta verkar Kinas geostrategiska projekt vara en multipolär värld. Både på grund av geografi och militär förmåga kan inte Kinas utrikes- och säkerhetspolitiska mål egentligen vara en bipolär ordning där Kina kämpar med USA om det globala herraväldet, och inte heller en unipolär värld med sig själv i centrum. Som en landbaserad makt som gränsar till ett stort antal möjligen fientligt inställda länder, behöver den först och främst något som liknar en *cordon sanitaire* [buffertzon], med hjälp av vilken grannländerna knyts till Kina med hjälp av en gemensam infrastruktur, fritt beviljade krediter och ett åtagande att hålla sig borta från allianser med främmande makter som kan vara fientligt inställda – till skillnad från USA:s strävan att underkasta hela världen under en globaliserad Monroedoktrin. (USA har bara två grannar, Kanada och Mexiko, som föga troligt kommer att förvandlas till kinesiska allierade.) Dessutom uppmanar Kina aktivt till bildande av ett förbund av alliansfria regionala makter, inklusive Brasilien, Sydafrika, Indien och andra: en ny tredje värld som skulle hålla sig utanför en kinesisk-amerikansk konfrontation, och, nog så viktigt, vägra att ansluta sig till amerikanska ekonomiska sanktioner mot Kina och dess nya skyddslingsstat, Ryssland.

I själva verket finns det tecken på att Kina skulle föredra att betraktas som en neutral stormakt bland andra istället för en av två stater som strider om världsherraväldet, åtminstone så länge de inte är

säkra på att inte förlora ett krig mot USA. En strävan att undvika en bipolaritet som under det första kalla kriget skulle förklara Kinas vägran att ge vapen till Ryssland, trots att Ukraina beväpnas till tänderna av USA. (Kina kan unna sig detta eftersom Ryssland inte har något annat val än att rätta sig efter dem, med eller utan vapen, oavsett vilket pris Kina tar ut för sitt skydd.) I detta sammanhang kan det en timme långa telefonsamtalet mellan Xi och Zelenskyj den 26 april, som bara har nämnts i förbigående i europeisk press, ha varit något av en vändpunkt. Tydligt erbjöd sig Xi att vara medlare i kriget mellan Ryssland och Ukraina, på basis av en kinesisk fredsplan i 12 punkter som ledare i väst hade talat nedlåtande om som betydelselös och oanvändbar, om de överhuvudtaget lade märke till den. Anmärkningsvärt nog kallade Zelenskyj samtalet ”meningsfullt”, och vidareutvecklade att ”speciell uppmärksamhet lades vid möjliga sätt att samarbeta för att få till stånd en rättvis och hållbar fred för Ukraina”. Om Kinas ingripande lyckas kan det bli av betydelse för hur den framväxande globala världsordningen utformas efter att historiens slut har tagit slut.

De senaste månaderna har Tysklands utrikesminister Annalena Baerbock rest kors och tvärs i hela världen på ett uppdrag för att piska in så många länder som möjligt i USA:s läger för en förnyad bipolaritet, genom att vädja till liberala – ”västliga” – värderingar, erbjuda diplomatiskt, ekonomiskt och militärt stöd, och hota med ekonomiska sanktioner. I sin ställning som USA:s kringströvande ambassadör kräver Baerbocks trovärdighet att hennes eget land strikt följer den amerikanska linjen, inklusive att hålla Kina utanför den globala ekonomin. Men det står i grundläggande motsättning till den tyska industrins intressen, och som en följd av det Tysklands intressen som land, och tvingar Baerbock att inta en krånglig, ofta direkt motsägelsefull linje gentemot Kina. Även om hon tidigare omgav sitt senaste besök i Beijing med en aggressiv och till och med fientlig retorik både före sin ankomst och efter sin avresa – så mycket att hennes kinesiska motpart ansåg det nödvändigt att vid en gemensam presskonferens förklara för henne att det sista Kina behövde var lektioner av väst – så antydde hon till synes också att de tyska sanktionerna skulle kunna bli selektiva snarare än allomfattande, där handelsrelationerna i flera industrisektorer skulle fortsätta i mer eller mindre samma omfattning.

Med en snegling på vad som skulle kunna pågå bakom scenen, kan man spekulera om Scholz har lyckats få USA att ge Tyskland lite utrymme i sina relationer med sin viktigaste exportmarknad, som belöning för att driva Europas krigsansträngningar i Ukraina i linje med USA:s krav. Å andra sidan verkar de tyska producenterna på senare tid ha förlorat marknadsandelar i Kina, dramatiskt vad gäller bilar, där kinesiska kunder avvisar nya elbilar från Tyskland till förmån för hemmagjorda sådana. Även om det kan bero på att de tyska modellerna anses vara mindre tilltalande, så kan den tyska Kinafientliga retoriken ha spelat en roll i ett land med starka nationalistiska och västfientliga känslor. Om det är så, så kan det antyda att problemet med att den tyska industrin är alltför beroende av Kina är på väg att lösa sig själv.

Att Tysklands politik mot Kina följer USA:s bipolära världspolitiska projekt leder inte bara till konflikter på hemmaplan, utan också internationellt, främst med Frankrike, och hotar att slita isär EU ännu mer. Frankrikes strävan efter ”strategisk autonomi” för ”Europa” (och ”strategisk suveränitet” för Frankrike) är bara möjlig i en multipolär värld som befolkas av ett stort antal politiskt betydelsefulla alliansfria länder, ganska likt det kineserna verkar vilja ha. I vilken mån detta innebär ungefär samma avstånd till USA och Kina är en fråga som Emmanuel Macron, troligen medvetet, har lämnat öppen. Ibland verkar han vilja ha samma avstånd, ibland förnekar han att han vill det.

Hursomhelst fördöms denna möjlighet av Tysklands västvänliga militanter, framförallt de Gröna som nu kontrollerar den tyska utrikespolitiken. Bland dem finns starka misstankar mot Macrons enstaka protester att ”strategisk autonomi” är förenlig med transatlantisk lojalitet, i tider av ökande konfrontation mellan ”väst” och det nya ostasiatiska Onda imperiet. Som ett resultat av det är Frankrike mer isolerat än någonsin i EU.

Liksom tidigare franska presidenter har Macron alltid vetat att Frankrike för att kunna dominera EU behöver ha Tyskland vid sin sida, eller mer exakt med Bryssel-jargong: på bakre sadeln på en fransk-tysk tandemcykel. Hans problem är att Tyskland nu har klivit av cykeln, för gott. Under de Grönas ledning drömmer de nu, i synnerhet tillsammans med Polen och de baltiska staterna, om att dra Putin inför den Internationella brottmålsdomstolen i Haag, vilket kräver att ukrainsk-tyska stridsvagnar kör in i Moskva, precis på samma sätt som sovjetiska stridsvagnar en gång körde in i Berlin. Istället vill Macron låta Putin ”rädda ansiktet” och hoppas erbjuda Ryssland att återuppta de ekonomiska förbindelserna, efter att ett eldupphör har medlats fram, om inte av Frankrike så kanske av en koalition av alliansfria länder från det ”globala syd”, eller till och med av Kina.

Sammanbrottet för det fransk-tyska herraväldet över EU, och omvandlingen av dess ruiner till en ryssfientlig ekonomisk och militär infrastruktur som sköts av de östeuropeiska länderna å den amerikanska transatlantismens vägnar, har aldrig varit lika tydligt som vid Macrons resa till Kina den 6 april, efter Scholz (4 november) och före Baerbock (13 april). Märkligt nog fick von der Leyen följa med Macron, enligt vissa som en tysk guvernant med uppgift att hindra honom från att omfamna Xi alltför passionerat, enligt andra för att visa kineserna att EU:s ordförande inte var en verklig ordförande utan underordnad Frankrikes president, som inte bara styr sitt eget land utan också hela EU. Kineserna, som kanske förstod Macrons signaler eller inte gjorde det, behandlade honom kungligt, trots att de utan tvekan var medvetna om hans inrikespolitiska problem. Som den transatlantist von der Leyen är känd som, fick hon en speciell icke-behandling. När Macron flög tillbaka hem reste inte von der Leyen längre med honom, och han förklarade för pressen att USA:s allierade inte är USA:s tjänare, en anmärkning som återigen allmänt tolkades innebära att Europas ställning skulle befinna sig lika långt från Kina som från USA. Tyskland, och först och främst dess utrikesminister, blev förskräckt, och lät utan hämningar detta bli känt, med tyska media troget och enhälligt i släptåg.

Några dagar senare, den 11 april, deltog Baerbock i mötet med G7-ländernas utrikesministrar i Japan. Där fick hon sina kollegor, inklusive den från Frankrike, att göra så mycket utfästelser om lojalitet till den amerikanska fanan som möjligt, eftersom den står för en odelbar värld med frihet och rättvisa för alla. Vid den tidpunkten hade Macron märkt att hans vältaliga strid mot fransk livegenskap inte hade uppmärksamats av motståndarna till hans pensionsreform, och han hade redan backat och förklarat sin eviga lojalitet mot NATO och USA. Men det finns inga skäl att tro att detta kommer att hindra EU:s vändpunkt som är på väg med Ukrainakriget: splittringen mellan Frankrike och Tyskland och de östeuropeiska medlemsstaternas uppstigande till europeiskt herravälde efter att USA under Biden återvände till Europa som förberedelse för en global sammandrabbning med Xis rike, under de outröttliga amerikanska ansträngningarna att göra världen till en trygg plats för demokratin.

Joshua Rahtz: NATO:s fabler

[Ur [Sidecar](#), 5 augusti 2023. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

”Den ormen”, skrev Brecht en gång i sin tidning med syftning på Thomas Mann, ”kan inte tänka sig att någon kan göra något för Tyskland (och mot Hitler) utan att ha fått order någon annanstans ifrån”. Familjen Mann hade spridit rykten i Los Angeles att Brecht var Moskvas marionett: ”förtal ... som de mycket väl vet kan göra en hel del skada”. Ända sedan det ”nya kalla krigets” första inledning har liknande rykten, som utnyttjas för att angripa folk, cirkulerat i USA – Trump anklagades för att fungera som Kremles springpojke och för att ha vunnit presidentvalet med hjälp av deras beskydd. Det som en gång bara såg ut som ett valknepp från Clintons demokrater spred sig snabbt till Europa. I avsaknad av partipolitisk påverkan uttrycktes det där i rent geopolitiska ordalag när EU-parlamentet 2020 inledde en undersökning av ”utländsk inblandning i EU:s demokratiska processer”.

Specialkommittén INGE:s rapport beskrev ett oklanderligt EU som hotades av ryska och kinesiska ränker. USA:s omfattande verksamhet i EU ignorerades – det Europeiska och afrikanska stabs-högkvarteret, 70.000 inkvarterade soldater, den senaste historien av bortförande och tortyr av EU-medborgare, användningen av europeiskt territorium för CIA:s fängelsehålor under kriget mot terrorism, industrispionage och telefonavlyssning av statschefer, fick inte nämnas. Istället riktade kommittén uteslutande sin uppmärksamhet mot NATO:s rivaler i öst och fördömde deras försök att ”försvaga och splittra EU” med hjälp av desinformation.

Dessa anklagelser har upprepats många gånger. De är beståndsdelar i en modell för hybridkrig som USA har utvecklat sedan början av detta sekel, delvis med hjälp av ett nätverk av NATO-tanke-smedjor utplacerade i hela Europa som ägnar sig åt alliansens växande spektrum, inklusive med operationer för att kontrollera den allmänna opinionen – i praktiken USA-imperiets inrikespolitik. I och med att de politiska partierna har omvandlats till administrativa organisationer snarare än mass-organisationer, så formar sådana centrum av pseudoexperter alltmer den respektabla politiken. De tillhandahåller färdiga redogörelser för händelser och skiljer vänner från fiender (oavsett hur svaga de insamlade eller tillverkade bevisen är), och marknadsför sig som trovärdiga genom att låtsas vara akademiskt anständiga. Med tanke på sitt geostrategiska värde för inflytande över Eurasien – enligt Zbigniew Brzezinskis bedömning det ”viktigaste geopolitiska priset” – är Europa ett naturligt fokus för sådana försök, med de ”dynamiska nyckelspelarna” Frankrike och Tyskland längst i väster. Integreringen av det större ”USA-dominerade väst”, och ett faktiskt avbrytande av relationerna mellan Berlin och Moskva, genomförs som en förberedelse för en slutgiltig omringning av Folkrepubliken Kina.

NATO:s cyberkrigföring¹ – närmare bestämt digitala och internetbaserade angrepp, inklusive spionage, propaganda och sabotage av infrastruktur – liksom andra militariserade ingripanden i civilsamhället, framställs ofta som en ny utveckling. Men den har i i själva verket mycket gemensamt med USA-NATO:s strategi i början av 2000-talet, då ”konkurrenskraftig underrättelse-verksamhet” – användning av allierade organ för att snygga till påståenden – utnyttjades för att öka

1 Kenneth Geers, [Cyberspace and the Changing Nature of Warfare](#), Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, Tallin, Estland.

känslan av brådska och skynda på vändningen mot krig. Före invasionen av Irak spelade t ex Italiens SISMI en nyckelroll för att förse Pentagon med falska bevis, vilket de undersökande reporterna Carlo Bonini och Giuseppe D'Avanzo har visat.² Dagens hybridkrigföring återspeglar också sina föregångare genom att rikta in sig på inhemska eller allierade befolkningar. Snowdens avslöjanden 2013 dokumenterade brittiska underrättelsetjänstens försök – vi måste också förutsätta ett parallellt amerikanskt NSA-program – att manipulera allmänheten med mörklägganden och påhitt.³

Men trots denna kontinuitet har NATO:s tankesmedjor – bestående av 28 så kallade ”kunskapscentrum” liksom av USA:s utrikesdepartement finansierade grupper, som den i Bratislava baserade GLOBSEC – helt klart intensifierat de propagandametoder som har utvecklats under det senaste kvartsseklets amerikanska krigföring. För att ge en ögonblicksbild av denna förändring kan det vara av värde att granska några av dessa NATO-anslutna organisationer och deras försök att forma den allmänna opinionen i linje med alliansens prioriteringar på sin östra flank.

NATO:s Strategiska kunskapscentrum för strategisk kommunikation (StratCom), med basen i Riga och under ledning av Jānis Sārts från det lettiska försvarsdepartementet, grundades 2014 för att samordna de diplomatiska och offentliga förbindelserna liksom information och psykologiska operationer. Det startades delvis för att reparera NATO:s image efter den decennielånga ockupationen av Afghanistan. En kritisk rapport av den kanadensiske översten Brett Boudreau, ”Vi har mött fienden och han är vi”, konstaterade att det inte fanns ”någon gemensam handbok av allierade doktriner på StratCom” – bara en ”motsägelsefull eller förvirrande” uppsättning politiska åtgärder.⁴ Följaktligen ägnade sig Rigacentrumet, med en årlig budget på strax under 600.000 euro och med tillfälliga stöd från NATO-länder, åt att utveckla ”doktriner” och ”begrepp” för NATO:s kommunikationer, samt utbildning, skolning och operationellt stöd. 2014 höll det ett seminarium för ”ukrainska och georgiska regeringsföreträdare” om att ”Göra vapen av sociala media”. Det ger också ut en akademisk tidskrift två gånger per år, *Defence Strategic Communications*, som redigeras från King's College i London.

Centrets grundläggande inriktning uttrycks i Boudreaus grundningsuppsats, liksom i olika bidrag till dess tidskrift. ”Vi har mött fienden och han är vi” krävde att vissa ”brandväggar” – eller murar mellan ämnesområden i de militära kommunikationerna – skulle tas bort. Offentliga frågor och psykologiska operationer, utländska och inhemska målgrupper, politiska och militära områden: dessa tidigare åtskilda underområden för propagandan skulle föras samman under gemensam kontroll. Skillnader mellan psykologiska operationer som var ämnade att manipulera målgrupper och ”värdeneutralt” informationsspridande på de offentliga frågornas område skulle därmed formellt avskaffas. ”Uppdelningen i utländska/inhemska målgrupper”, skrev Boudreau, ”är inte rätt grundval att basera den organisatoriska strukturen på.” Vidare rekommenderade rapporten att uppdelningen i kontor för politiska och militära offentliga angelägenheter skulle upphöra, för att NATO:s militära personal inte längre skulle hindras att göra direkt politiska ingripanden.

Sidorna i *Defence Strategic Communications* är lika djärva. Två typiska artiklar från första numret

2 Bonini, D'Avanzo, Marcus, [Collusion : international espionage and the war on terror](#), Hoboken, N.J.: Melville House Publishers, 2007.

3 ”The Art of Deception: Training for a New Generation of Online Covert Operations”, [The Intercept](#), 25 februari 2014.

4 Brett Boudreau, [We Have Met the Enemy and He Is Us](#), *StratCom*, april 2016.

2016 avslöjar en hel del om NATO:s nya publicitetsstrategi: ”Berättelsen och sociala media” av den amerikanska arméns specialist på psykologiska operationer Miranda Holmstrom,⁵ och ”Det är dags att anamma memetisk krigföring” av den av Softbank uppbackade finansmannen Jeff Giesa.⁶ Den förstnämnda ger en särskilt skarp bild av dagens mediamiljö och NATO:s aktivitet i den. Den sistnämnda visar i vilken omfattning StratCom öppet övervägde användning av desinformation. För sin del har Holmstrom som mål att ”vinna hjärtan och sinnen” via sociala media genom att använda ”enkla men fullständiga berättelser som lätt kan återges”. Hon hävdar att ”berättelsen” som ”ram för en historias handling och bakgrund” är grundläggande för ”propaganda”, eftersom det är en form för meningsskapande med vilken information kan utformas och bli ihågkommen, och till och med främja ett irrationellt svar på händelser. Ungefär som *fabelns* struktur i skönlitterära verk använder propaganda ”upplägg, konflikt, lösning” för att styra hur ett mål ska tänka och agera. Denna princip kan tillämpas på den ”horisontella propaganda” som sprids genom kontakter mellan individer, som på Twitter eller Facebook. Denna form gynnar aktivitet och deltagande, och ”skapar en illusion av val, fri vilja och personligt beslutsfattande”. Samtidigt tillråder Giesa användning av pseudonymer för att vilseleda användarna av sociala media. Han rekommenderar ”en mer aggressiv taktik för kommunikationen” och ålägger NATO att öka sin förmåga att föra ”memetisk krigföring” – eller operationer skraddarsyddade för internetvärlden, där insatserna är ”social kontroll på slagfältet i sociala media”.

StratCom har också intresserat sig för privata företags mjukvara, där ”gränssnitt för tillämpningsprogram” rekommenderas för att spåra användare med verktyg som har utvecklats vid Atlantic Councils digitalt forensiska forskningslaboratorium. I en separat rapport om ”Manipulering av sociala media” skryter tankesmedjan om att ha ”slagit sig ihop med de amerikanska senatorerna Chuck Grassley och Chris Murphy” för att köpa interaktion på deras konton för att testa allmänhetens svar. Ett bidrag i DSC 2020, ”Deepfake – grunder och framtidsutsikt” av Tim Hwang,⁷ koncentrerade sig på tekniska uppfinningar för visuell desinformation och användning för att skapa övertygande falska bilder och videor. Hwang har tidigare arbetat på Google, MITMedia Lab och RAND och är nu vid Centrum för säkerhet och framväxande teknologi i Georgetown, och deltog 2016 i ett experiment med sociala media som finansierades av det amerikanska försvarsdepartementets byrå för avancerade forskningsprojekt (DARPA). Hans artikel rekommenderar att det upprättas ”band till tekniska medias forensiska intressegrupp” för att stöda ”forskningen om de psykologiska sidorna av deepfake”.

Gemensamt centrum för cyberförsvar (CCD) grundades i Tallinn 2008 och är ett NATO:s äldsta auktoriserade kunskapscentrum, och finansieras av och har personal från en rad länder både från EU-NATO och länder utanför EU. Den sköter de tekniska sidorna av cyberkonflikter, strategi och lagar. Sedan 2009 har den varit värld för årliga internationella konferenser om sådana frågor – med hundratals militära, akademiska och regeringsdeltagare – och stöd från amerikanska mjukvaru-, program- och tjänsteföretag, inklusive Microsoft.

CCD utarbetar NATO:s riktlinjer för cyberkrigföring, som finns samlade i *Tallinmanualen*.⁸ I den

5 Miranda Holmstrom, ”[The Narrative and Social Media](#)”, *Defence Strategic Communications*, 1 mars 2016.

6 Jeff Giesa, ”[It’s Time to Embrace Memetic Warfare](#)”, *ibid*.

7 Tim Hwang, [Deepfakes – Primer and Forecast](#), *Defence Strategic Communications*, 2020.

8 Michael N Schmitt (red), [Tallinn Manual on the International Law Applicable to Cyber Warfare](#), US Naval War College.

första upplagan presenterade *Manualen* 95 ”regler”, som stater måste hänvisa till i händelse av en cyberkonflikt. Utöver de vanliga retoriken om rätten till självförsvar är dokumentet anmärkningsvärt för hur det slätar över cyberangrepp som orsakar ”skada eller död på personer eller skada eller ödeläggelse av föremål” – det för tankarna till vapen som Israels Stuxnet, som har använts mot iransk infrastruktur – och de undantag det gör för krig mot civila. ”Vissa operationer som riktas mot civilbefolkningen är lagliga”, lyder regel 31, inklusive ”psykologiska operationer som att ... göra propagandasändningar” eller motsvarande operationer ”inom ramen för cyberkrigföring”. På andra ställen anser *Manualen* att användning av ”knep” och ”falsk information” är tillåtna.

Centralt i CCD:s verksamhet är organiseringen av regelbundna militärövningar. ”Korsade svärd”⁹ lanserades 2016 som en så kallad ”red-teaming”-övning där deltagare simulerar cyberangrepp och testar specialstyrkors förmåga att genomföra en offensiv ”cyberoperation i full skala”. De har vuxit betydligt sedan 2018 och innefattar nu ”cyberkinetisk” användning av militären – en del av cyberkrigföring som kan orsaka verkliga skador på infrastruktur eller personal. Sådana övningar går helt klart utöver CCD:s påstått defensiva uppdrag. ”Låsta sköldar” påbörjades 2010 och är nu en av världens största cybermilitära övningar, och låter deltagare från grupper i så kallade Svarsteam på datorkriser simulera ”en massiv cyberincidenters hela komplexitet”.¹⁰ Både akademiker, delegater från militären, försvarsministrar och polismyndigheter – inklusive FBI – deltar i krigsspelet. Journalister inbjuds att uppträda som sig själva för att göra rollspelet autentiskt. Även privata intressen är närvarande: CCD har t ex formella kontrakt med Siemens som gör det tillåtet att använda deras hårdvara och mjukvara, medan företaget i sin tur använder simuleringarna för att studera sina egna svagheter.¹¹

Under de senaste åren har CCD simulerat angrepp på militära flygfält, energiförsörjningssystem och centrala datornätverk, samt vandalism av webbplatser, spridning av falska rapporter, datastöld, kapning av militära drönare och bortrövande av system för flygtankning. 2019 simulerade övningen användning av desinformation för att ”så tvivel” inom en inhemsk befolkning, och skickade försvarsteam för att värja sig mot angreppet via sociala och traditionella mediekanaler. Precis som med StratCom åtnjuter CCD fördelen av förbindelser med amerikanska tankesmedjor och spionbyråer: en av dess framstående sändebud är Kenneth Geers, stipendiat på Atlantic Council som i årtal har arbetat med NSA och den amerikanska flottan och verkat som ”global hotanalytiker” vid det kaliforniska privata säkerhetsföretaget FireEye.

Slutligen efterträder den i Bratislava baserade GLOBSEC, som grundades 2005, den slovakiska Atlantkommissionen, som grundades 1993 för att stöda Slovakiens inträde i NATO. Till skillnad från kunskapscentrumen är den inte öppet inriktad på att utbilda NATO-staternas militära och nationella säkerhetsapparater, utan riktar sig istället mot de central- och östeuropeiska länderna, där den hjälper NATO att befästa och utvidga sig genom att införliva representanter i det transatlantiska kapitalets och byråkratins kretsar. Det är syftet med dess regelbundna ”forum”, som GLOBSEC beskriver som ”den överlägset bästa internationella strategiska konferensen i frontlinjen i en på nytt splittrad värld”. (Mötet 2021 innehöll en diskussion mellan Victoria Nuland och *New York Times*’ Moskva-korrespondent, liksom ett sammanträde med Alexei Navalnyjs stabschef, med titeln ”Demokratiska förändringar i Ryssland: hur kan oddsen förbättras?”)

9 [CCDCOE](#), 2020.

10 [Locked Shields](#), *CCDCOE Exercises*.

11 [Siemens](#), pressmeddelande.

När NATO:s generalsekreterare Jens Stoltenberg tillkännagav publicitetskampanjen ”NATO 2030” bidrog GLOBSEC med en rad artiklar om ”geopolitisk konkurrens inom informationslandskapet”. Den krävde ett ökat privat och offentligt samarbete för att kämpa mot Ryssland och Kina, och hävdade att NATO måste skynda på bidragen till små och medelstora företag och icke statliga organisationer. I detta syfte föreslogs StratCom i Riga som en kanal. Den kunde ”inleda ett ökat samspel med medborgarna, inklusive att ta itu med desinformation och främja medias läsbarhet med mera.” Tankesmedjan drog också slutsatsen att ”NATO:s historieberättande” måste skärpas. Som ett komplement till sin regelbundna produktion av faktamedia borde den överväga att expandera till fiktion – skaffa studior och utgivare för att producera filmer, böcker och videospel. NATO borde uppträda i ”populära Hollywoodfilmer eller strömningstjänster på internet” och värva ett stort antal ”kreativa och icke konventionella ersättningar”. Ingen kulturindustriell tillgång kan räknas bort. Den akademiska världen är ett annat område där GLOBSEC är aktiv. Dess förening Slovak Aid integrerar belarusiska specialister i de kapitalistiska företagsledningarnas led genom att tilldela dem slovakiska mentorer – närmare bestämt de ekonomer och industriägare som övervakade chock-liberaliseringen på 1990-talet. GLOBSEC:s utposter i västra Balkan fungerar som publicitetsnav för NATO:s östra utvidgning, och hjälpte nyligen till med att underlätta Nordmakedoniens integrering 2020.

Trots allt tal om ett nytt kallt krig, så skiljer sig den nutida militarismens politiska, ekonomiska och diplomatiska koordinater klart från 1900-talets. Nyliberalismen är fortfarande ett globalt ekonomisk likriktat tänkande, oavsett hur skadat dess rykte är efter raden av ekonomiska kriser. Och de största länderna i den nuvarande kraftmätningen – USA, Ryssland och Kina – har antingen blivit mer ojämna militärt (USA-Ryssland) eller i grund och botten ömsesidigt beroende i den långt mycket bräckligare globala kapitalackumulationsregimen (USA-Kina).

Stater måste också brottas med ett antal interna påfrestningar. En är att nästan alla samhällen är alltmer oförmögna att reproducera tillräcklig sysselsättning och levnadsstandard för stora delar av sina befolkningar – vilket går att se i rostbältena både i Kina och USA, i det europeiska inlandet och de utbildade stadsbefolkningarnas nedåtgående rörlighet. De politiska konsekvenserna är att staterna står inför undergrävd legitimitet och utbrott av ”populistiskt” eller annat missnöje. Sämre ekonomiska resultat har lett till att kapitalet har blivit alltmer direkt beroende av staten: när det har blivit svårt att investera lönsamt i produktionen har omfördelning uppåt genom korruption fått fäste, i en process som har analyserats av Robert Brenner.¹² De sektorer av kapitalet som står närmast staten – finanssektorn, plus sektorerna som rör sig kring militären, polisen och underrättelsetjänsten – gynnas ekonomiskt, men de förväntar sig också att samhället kommer att bli alltmer ohanterligt utan ett ökat förtryck. Försök att säkerställa makten med hjälp av samtycke stöter idag på både ett inhemskt och ett internationellt motstånd, och rivaliserande sektorer i de nationella ekonomierna är lika mycket i konflikt med varandra som med internationella konkurrenter. Följden blir en koncentration av företag med politiska förbindelser, och utveckling av konfrontationer utomlands.

I USA finns ovanpå detta ett skikt imperialistiska strateger som ägnar sig åt att hålla tillbaka och hantera Kina och samtidigt införliva Ryssland i USA:s inflytelsesfär. Före 2018 räknade man inte så öppet med ett krig mellan Amerika och dess utnämnda euroasiatiska rivaler. Idag har deras självständiga och samarbetsovilliga utveckling – som har framtvingsats av en ekonomisk verklighet som

12 Robert Brenner, [Escalating Plunder](#), *NLR* maj/juni 2020.

pressar alla samhällen – blivit en ofrånkomlig källa till motsättningar. En samordnad uppskrivning av Kinas valuta eller ökade kinesiska löner kanske skulle förbättra konkurrenskraften för USA:s tillverkningsindustri, men skulle undergräva Folkrepubliken Kinas världshistoriska exportledda tillväxtmodell, eftersom den är beroende av en kombination av väldigt låga arbetskostnader och högteknologisk tillverkning. Samtidigt leder USA:s allt hårdare åtdragna snara om Rysslands hals till att den tyska industrin berövas billig energi, och hindrar Tysklands lönsamma export av maskinverktyg och tjänster till Kina, vilket varit en livlina under det senaste decenniets eurokris.

Förhållandet mellan den internationella kapitalismens viktigaste zoner har kapsejsat till öppen och ihållande fientlighet, och därmed har formandet av Europas allmänna opinion fått ökad betydelse. Washington pressas inrikespolitiskt och internationellt av ett nollsummespel mellan nationella tillverkare och inom olika sektorer, och är framförallt intresserad av att konsolidera Europa som ett transatlantiskt fäste. Här fungerar Ukraina som ”ett geopolitiskt centrum”, som Brzezinski uttrycker det. Utan det ”upphör Ryssland att vara ett euroasiatiskt imperium”.

För några få europeiska företag har detta säkerhetsprogram klara ekonomiska fördelar. Men för den europeiska befolkningens flertal – som instrueras att ”frysa för fred” – kommer kostnaderna att bli betydande. Ödeläggelsen av livsviktiga inhemska industrier och en utökning av militärbudgetarna kommer efter decennier av åtstramningar som har drabbat välfärdsstaten. Föreläggandena att intensifiera den ”memetiska”, psykologiska och informationskrigföringen måste förstås i detta sammanhang. De övningar i digitalt sabotage som CCD och dess olika grenar genomför visar att NATO:s propaganda när det kommer till kritan är utformad för att förbereda de ingående staternas befolkningar på att acceptera det öde som Washington föreskriver. Ända sedan kriget mot terrorn har alliansen visat sig förmögen till imponerande anpassning, och har på ett lömskt förslaget sätt lärt sig av sina självdiagnosticerade misstag. Antikrigskrafter kan göra sämre saker än inse denna sista punkt och vänja sig vid ett mer opolerat tänkande.

*Denna artikel bygger på resultaten i en rapport som har beställts av EU-parlamentets vänster.*¹³

---

13 [Rhetoric and Reality of Disinformation in the European Union](#), GUE/NGL, 25 januari 2022.